

Sepulcro de Fernán Pérez de Andrade en Betanzos (igrex de S. Francisco). T. mixta/táboa, 118x73 cm. Da serie «Xente no Camiño» de Alfredo Erias.

Afonso de Carvallido e a súa dona, Clara Sanches (sepulcros do Museo das Mariñas, de Betanzos). T. mixta/táboa, 118x73 cm. Da serie «Xente no Camiño» de Alfredo Erias.

ANUARIO BRIGANTINO

Historia - Arte - Literatura - Antropoloxía - Entidades culturais e deportivas - Acontecementos do ano - Administración Municipal

Fundado por D. Francisco Vales Villamarín

Comité científico

Alfredo Erias Martínez (director)
Xosé Mª Veiga Ferreira (subdirector)
Xulio Cuns Lousa (secretario)

Fernando Alonso Romero
Manuel Ares Faraldo
Xosé Ramón Barreiro Fernández
José Antonio Fernández de Rota y Monter
José García Oro
Antonio Meijide Pardo (†)
José Antonio Miguez Rodríguez (†)
Luis Monteagudo García
Carlos Pereira Martínez
Xesús Torres Regueiro

Colaboradores técnicos:

Nadine Mary Couceiro Vicos
Mónica Martínez Baleirón
Silvia Muíño Naveira
María González Sánchez
Alberto López Fernández
Ermita Rodríguez Pérez
M^a del Pilar Vázquez Ares

EXCMO. CONCELLO DE BETANZOS

2007

nº 30

Dos traballos asinados
responden os seus autores; dos
demais, a dirección do
ANUARIO BRIGANTINO

Data límite de admisión de
orixinais:
31 de MARZO

**REDACCIÓN
INTERCAMBIO**
Excmo. Concello de Betanzos
**Arquivo e Biblioteca
Municipais**
Rúa Emilio Romay, 1
15300 Betanzos, A Coruña
Tlf. (981) 771946
anuariobrigantino@gmail.com
alfredoerias@gmail.com

O *Anuario Brigantino* é unha revista de investigación, editada polo Concello de Betanzos, que está considerada na categoría “C-Normal” segundo valoración do Ministerio de Cultura, e clasificada, así mesmo, pola UNESCO (080000, Multidisciplinares. Humanidades).

A presentación e a aceptación de traballos implica a cesión automática de dereitos de publicación por parte do autor, tanto en formato papel como en Internet. O *Anuario Brigantino* completo (desde 1948 ata hoxe) pode consultarse na web:

<http://anuariobrigantino.betanzos.net>

Ademais, intégrase nas bases de datos da BIBLIOTECA XERAL da UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA, accesible na páxina: <http://busc.usc.es>

Tamén aparece nas bases de datos RISO e ISOC, esta realizada polo «CENTRO DE INFORMACIÓN Y DOCUMENTACIÓN CIENTÍFICA» (C.I.N.D.O.C.) do C.S.I.C e que ofrece información sobre artigos publicados en máis de 1.000 revistas especializadas nos diferentes campos do coñecemento das Humanidades ou Ciencias Sociais (C/ Pinar, 25, 3º, 28006 Madrid, tlf.: 914112220, Fax: 915645069).

Cuberta:

A desaparecida «Casa de Doña Águeda». Fotografía do AMB.

Contracuberta:

Mes de Abril «floridus». Aquí, no calendario medieval da igrexa de Santa María do Azougue, de Betanzos, aparece como o «Príncipe da Primavera», orixinado en Robigus, xenio ou espírito da vexetación na antiga Roma, que levaba manoxos de herba ou ramas nas mans e que tiña a festa o 25 de abril (Robigalia) con procesións florais polos campos para propiciar as boas colleitas. Debuxo (e cromatismo hipotético) de Alfredo Erias.

Deseño da cuberta, composición e maqueta: Alfredo Erias.

Depósito legal: C-680/96

ISSN: 1130-7625

Imprime: LUGAMI -Betanzos-

Ilma. Sra. Dona María Faraldo Botana

Alcaldesa-Presidenta do Excmo. Concello de Betanzos

2007 foi un ano de comezo entusiasta do meu labor. Nun contexto xeral e local complexo, a vida da cultura seguiu, sen embargo, o seu rumbo sen contratemplos. Quero destacar o remate da restauración dunha das nosas xoias: o retablo de San Pedro e San Pablo, da igrexa de Santiago. E tamén, a inauguración na Sala do Traxe do Museo das Mariñas dunha ampla mostra permanente dedicada á memoria do Ballet Rey de Viana.

Especial mención merece, así mesmo, o programa *C2. Convivir. Convivencias*, organizado pola Cámara do Parlamento Autonómico, que elixiu a nosa cidade como punto de partida desta campaña en Galicia. Os actos culminaron na última xornada coa visita da presidenta do Parlamento, D.ª Dolores Villarino, e os membros da Mesa do Parlamento, celebrándose como colofón na Aula de Cultura unha actuación dos músicos Xosé Lois Romero, Germán Díaz e Miguel Castro, e os bailaríns Alexis Fernández e Serxio Cobos.

É para min motivo de honra especial presentar este *Anuario Brigantino 2007*, porque, por unha banda, trátase do nº 30 e, pola outra, o seu director, Alfredo Erias Martínez, cumpre o seu 25 aniversario á fronte del. Foi a principios de 1984 (para facer daquela o nº 6 de 1983) cando Antolín Sánchez Presedo, como Alcalde que era, o nomeou e, desde ese tempo, o *Anuario Brigantino* non soamente saíu todos os anos puntualmente, senón que, e isto é máis importante, o seu prestixio en Galicia, en España e máis aló, foi medrando sen parar. O meu agradecemento e parabéns máis sinceros para el, para o seu equipo e para todos os colaboradores, que quero representar na figura do subdirector Xosé Mª Veiga Ferreira que, cónstame, cumpre un papel moi importante. Todos eles fixeron posible semellante éxito continuado de Betanzos, agora levado a todo o mundo máis doadamente a través da páxina web que Erias creou e que, para a nosa sorpresa, logrou completar antes de saír este número: son máis de 11.000 páxinas da revista.

Gracias ós que fixeron posible este e todos os Anuarios que chegaron ata aquí e, coma sempre, o meu especial agradecemento tamén para as institucións que nos axudan: Deputación Provincial da Coruña, Banco Etcheverría, Caixa Galicia e Fundación Manuel Villuendas Pena.

¡PARABÉNS PARA TODOS!

Betanceiro descoñecido, parente do arcediano Pedro de Ben (sepulcro da capela do arcediano, da igrexa de Santiago, de Betanzos). T. mixta/táboa, 118x73 cm. Da serie «Xente no Camiño» de Alfredo Erias.

ÍNDICE

Historia...

*Túmulos prehistóricos no concello de Cabanas (A Coruña), polo GRUPO DE ARQUEOLOXÍA DA TERRA DE TRASANCOS.....	11
*Análisis etnográfico y arqueológico de una Diosa Madre en el petroglifo del Outeiro do Filladuiro en Mallou (Carnota, A Coruña): «Coviñas» y círculos, por FERNANDO ALONSO ROMERO.....	21
*Galicia, cuna de los celtas de la Europa Atlántica, por ANDRÉS PENA GRAÑA	57
*Diosas de Galicia con equivalentes célticos o indoeuropeos, por M. ALBERRO	89
*Lápides funerárias romanas com suástica em Portugal e na Galiza, por FERNANDO COIMBRA.....	117
*Os castros do concello de Oleiros, por B. COMENDADOR REY, J. FERRER CRUZ e S. VÁZQUEZ COLLAZO.....	143
*Dous novos remates de torques castrexos, por LOIS LADRA.....	167
*Sobre ciertos sacrificios fundacionais y de delimitación y sus paralelos históricos y etnográficos, por MARCIAL TENREIRO BERMÚDEZ.....	179
*150 anos da cidade de Ferrol: foros, títulos e privilexios, por JUAN J. BURGOA	193
*Documentos da Orde do Santo Sepulcro en Galicia, por CARLOS PEREIRA MARTÍNEZ.....	211
*«Policía de los pueblos»: comisarios borbónicos y fomento económico en el siglo XVIII gallego, por JUAN GRANADOS.....	231
*El médico Pose Roibanes: un brigantino en los inicios de la lucha contra la viruela, por CARLOS M. FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ.....	249
*A invasión francesa de 1809 vista desde Betanzos (I), por ALFREDO ERIAS MARTÍNEZ.....	263
*Os fondos da prensa local: «El Mandeo» (1902), por XESÚS TORRES REGUEIRO	301
*Un breve recorrido por <i>A Nosa Terra</i> e <i>El Pueblo Gallego</i> (1916-1926): lingua galega e compromiso, por SILVIA MUÍÑO NAVEIRA.....	353
*La Comisión Pro-Cierre Dominical: Un movimiento social en el Betanzos de 1964-1968, por VICENTE DE LA FUENTE.....	369

Arte, Literatura, Antropoloxía...

*Escultura gótica de filiación burgalesa y orensana en Santo Domingo de A Coruña, por CARMEN MANSO PORTO.....	393
*La iglesia de San Pedro de Rates (Póvoa de Varzim): algunas cuestiones iconográficas, por CARLOS SASTRE VÁZQUEZ.....	411
*La «casa de Doña Águeda»: construcción, destrucción y reconstrucción teórica de una casa de indianos en Betanzos, por ALBERTO ERIAS MORANDEIRA	423
*Fontes iconográficas para o monumento fúnebre de Dona Margarita de Austria erguido na cidade da Coruña en 1612, por JORGE GUITIÁN CASTROMIL.....	461
*San Martiño, por MANUEL ARES FARALDO.....	475
*Sintomatoloxía e curación de enfermidades tradicionais nas Mariñas coruñesas (I), por LOIS VILAR HERMIDAS.....	479
*A celebración anacreóntica do viño de Betanzos nos Xogos Florais de 1952, por CONCEPCIÓN DELGADO CORRAL.....	491
*Evolución de la Semana Santa en Betanzos, por CARLOS ÁLVAREZ LÓPEZ....	503

Entidades culturais e deportivas...

*FUNDACIÓN CIEC.....	525
*Outras entidades.....	543

Acontecementos do ano

*Pregón da Festa do Viño, por ÁNXELES PENAS.....	574
*Pregón da Xª Feira Franca Medieval, por LUIS GORROCHATEGUI SANTOS...	583
*Pregón das Festas Patronais de San Roque, por PALOMA PÉREZ LAGO.....	588
*Función do Voto, por MARIA DOLORES FARALDO BOTANA.....	590

HISTORIA...

Pero Fernandes de Párega, alabardeiro de Betanzos, e a súa dona (sepulcros da igrexa de S. Francisco). T. mixta/táboa, 118x73 cm. Da serie «Xente no Camiño» de Alfredo Erias.